

DIAMAS

Developing Institutional Open Access
Publishing Models to Advance
Scholarly Communication

Tehnički aspekti izdavanja časopisa

Milica Ševkušić

EIFL

milica.sevkusic@eifl.net

Regionalna radionica za urednike i izdavače
časopisa u otvorenom pristupu, 1/3/2024

The DIAMAS project has received funding from the
European Union's HORIZON-WIDERA-2021-ERA-01 grant

Opšte napomene

- Projekat nije fokusiran na tehničke aspekte
- Pitanja o tehničkim temama i karakteristikama češće su ostajala bez odgovora od drugih pitanja, ili je odgovor bio „ne znam“ ili „nije primenljivo“
- U prezentaciji su dati podaci za region
- Pojedinačne zemlje su obrađene [u izveštaju](#)

Više o tehničkim pitanjima

CRAFT-OA

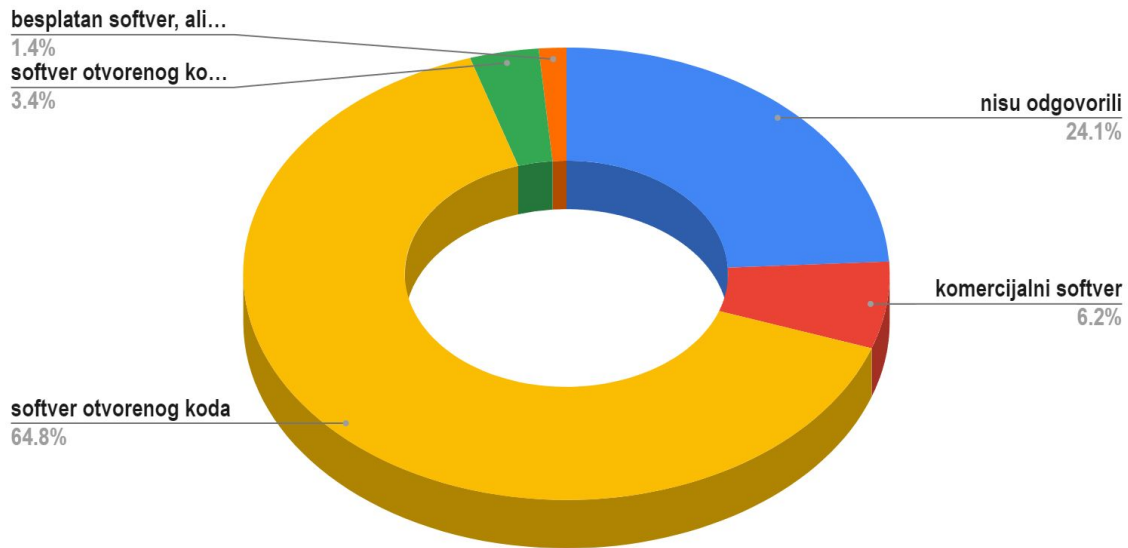
 eosC

<https://www.craft-oa.eu/>

Šta je pokazala anketa?

- Većina obezbeđuje tehničku infrastrukturu, učestvuje u uređivanju i stara se o kvalitetu metapodataka
- Oko $\frac{1}{3}$ se oslanja isključivo na institucionalne resurse
- Preko 60% koristi Open Journal Systems (OJS se nešto više koristi u Južnoj Evropi)
- Više od 80% koristi trajne identifikatore (najčešće DOI)
- 97% objavljuje puni tekst u PDF formatu
- XML JATS je veliki izazov
- $\frac{3}{4}$ redovno radi backup; čak 15% pružalaca usluga ne radi backup redovno
- Digitalno arhiviranje je najčešće obezbeđeno zahvaljujući nacionalnim bibliotekama
- Finansijska ograničenja, nedostatak ljudi i tehnička ograničenja su najčešći izazovi

Softverska platforma

Institucionalni izdavači

- Uglavnom se koristi softver otvorenog koda (64,8%; prosek 71,35%)
- Časopisi: koristi se najviše OJS, ali i WordPress, ScholarOne
- Za monografije: Open Monograph Press, DSpace
- Manje od 10% koristi samostalno razvijenu platformu
- Gotovo četvrtina nije odgovorila na pitanje
- Skoro polovina pružalaca usluga koristi softver otvorenog koda

Open Monograph Press

7 institucionalnih izdavača
5 pružalaca usluga

HR	6
SLO	4
BiH	1
RS	1

112 izdaje monografije ili pruža usluge u vezi sa izdavanjem monografija

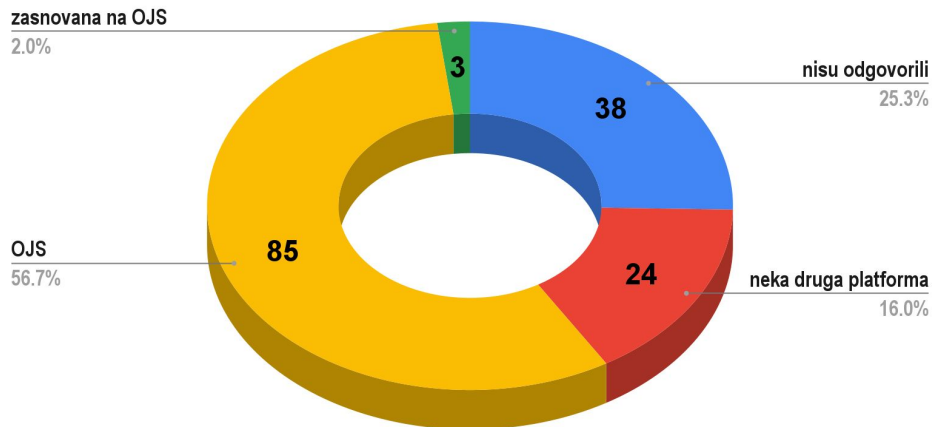
Podaci o broju/procentu monografija u otvorenom pristupu nisu pouzdani

12 koristi OMP
3 koriste DSpace
Šta koriste ostali?

Verovatno se monografije i dalje dobrim delom štampaju.

Upotreba Open Journal Systems

BiH, CG, HR, MK, RS, SLO

Institucionalni izdavači

Pružaoци usluga

11 nije odgovorilo

8 koristi OJS

2 koristi sistem zasnovan na OJS

25% nije odgovorilo na pitanje

Šta anketa ne pokazuje, a mi znamo?

Paralelne platforme: sadržaj časopisa se nalazi na više mesta:

- na samostalnom veb-sajtu,
- na veb-sajtu izdavača (najčešće arhive celih svezaka)
- na nekoj platformi/portalu
- nekada čak i na platformi inostranog izdavača

Tipični slučajevi

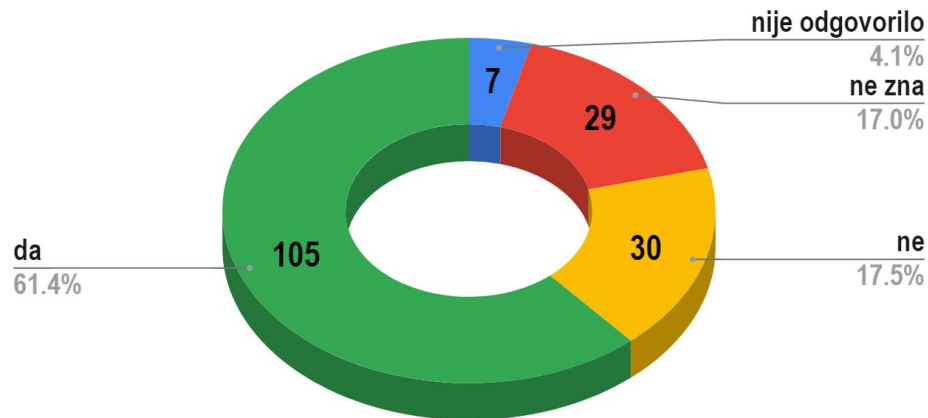
- Časopis ima veb-sajt, ali ne dodeljuje DOI samostalno nego preko neke agencije
- Portal ne omogućava izdavaču da prikaže sve ono što bi želeo

U nekim slučajevima razlozi za to nisu sasvim jasni

- Nepoverenje u platforme/portale
- Nepoznavanje dobre prakse
- Želja da se bude „samostalan“
- ???

Sigurnosne kopije

BiH, CG, HR, MK, RS, SLO

4 pružaoca usluga ne znaju da li
obezbeđuju sigurnosne kopije

1 ne obezbeđuje sigurnosne kopije!!!

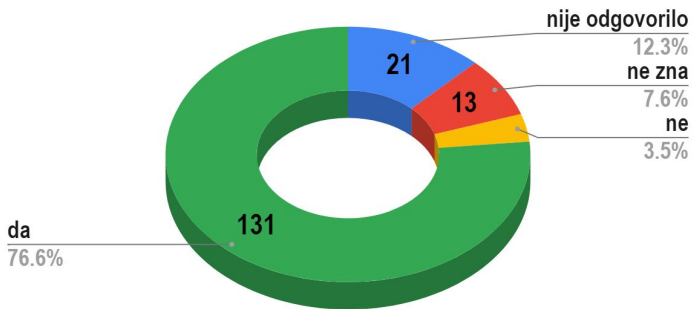
Izazovi:

- Nedostatak novca
- Nedostatak ljudi

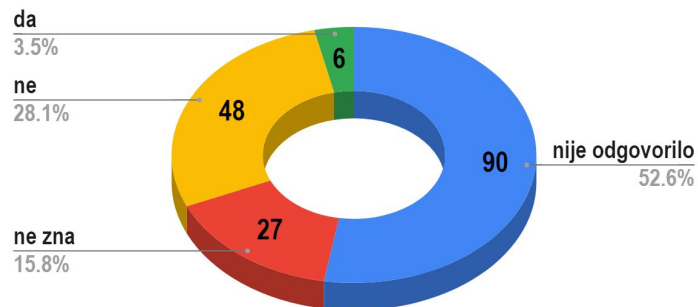

Arhiviranje i dugoročno čuvanje

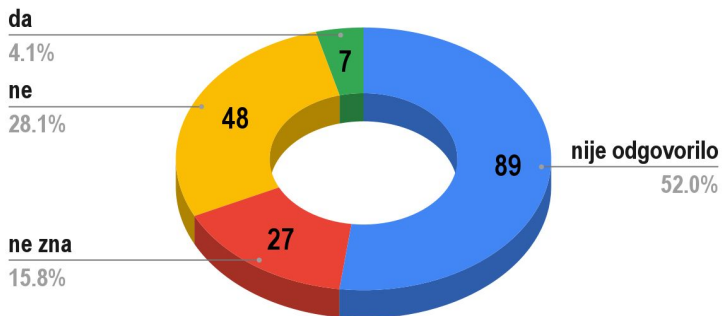
BiH, CG, HR, MK, RS, SLO

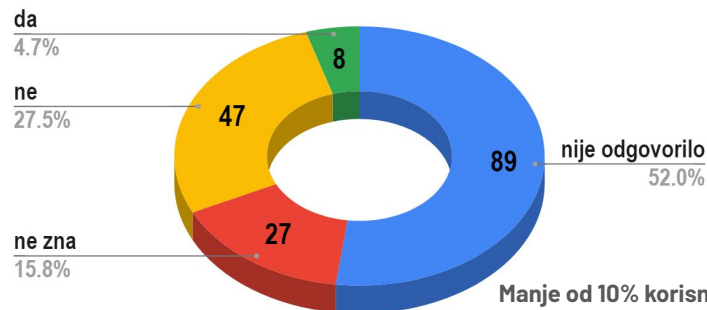
CLOCKSS

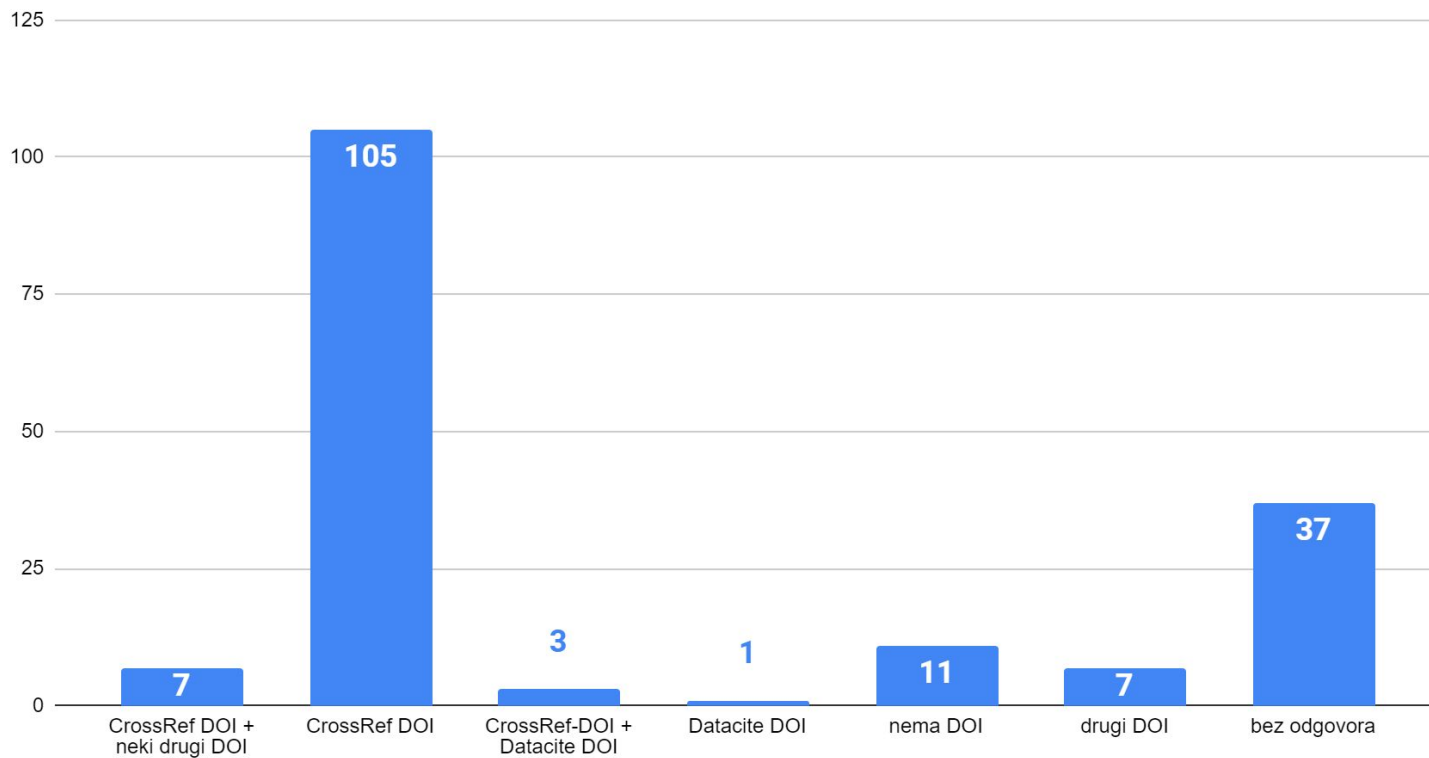
LOCKSS

PKP PN

Manje od 10% korisnika OJS koristi mogućnost arhiviranja koju PKP nudi

- Kvalitet metapodataka deponovanih u registre
  - Imena bez dijakritika
  - Nepotpuna imena (prezime + inicijal)
  - Bez apstrakta i ključnih reči
  - Bez identifikatora
  - Informacije o jeziku publikacije nisu tačne ili ih nema
- Neredovno deponovanje metapodataka u registre
- Deponovanje u Zenodo da bi se dobio DOI (dopušteno je, ali nije preporučljivo)
- Sletna strana za DOI je na jednom domenu (kod agencije), a zvanični veb-sajt časopisa na drugom (dopušteno je, ali nije preporučljivo)

Teme za razmišljanje

- Kako umanjiti fragmentaciju?
- Kako organizovati saradnju?
- Kako do boljeg razumevanja tehničkih pitanja i problema?
- Kako revidirati prioritete (za finansiranje)?